करुणामय श्री बुङ्गमलोकेश्वरया

महत्त्वपूर्ण – शिलापत्रया

भाषानुवाद

सम्पादक तथा अनुवादक

हेमराज शाक्य

रवि शाक्य, इखाछेँ, यल

रवि शाक्य, इखाछैँ, यल

करुणामय श्री बुङ्गमलोकेश्वरया

जात्रा व गुठी

सम्बन्धी

छगू

महत्त्वपूर्ण – शिलापत्रया

भाषानुवाद

अनुवादक एवं सम्पादक

हेमराज शाक्य

प्रकाशक

धर्मरत्न शिल्पकार

प्रकाशक–

धर्मरत्न शिल्पकार

जोम्वाहाल, ललितपुर

(न्हूग् छें, सातदोबाट)

फोन नं. ५२५३८६

प्रकाशन मिति–

बुद्ध संवत् २५३६

नेपाल संवत् १११२

विक्रम संवत् २०४९

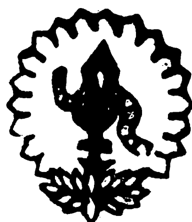
ईस्वी संवत् १९९२

श्रावण संक्रान्ति

दिल्लागा २ वृहस्पतिवार

प्रथमबार– १००० प्रति

मूल्यः–

मुद्रकः संकटा प्रेस, ख १–८३ टेबहाल, काठमाडौं–३ ।

करुणामय श्री बुङ्गमलोकेश्वर–
स्तोत्रम्

यं विष्णुं प्रवदन्ति वैष्णवगणाः
शैवा शिवं शक्तिकाः ।
शक्ति भाष्करभक्तिकाः दिनमणि
ब्रह्मस्वरूपं द्विजाः ॥
मत्स्येन्द्रं मुनयो वदन्ति सततं
लोकेश्वरं बुद्धकाः ।
अन्ये तं करुणामयं प्रतिदिनं
तं नौमि लोकेश्वरम् ॥

–मत्स्येन्द्रपदद्यशतकोध्दृत,

ह्रानं लिसाकथं छ्त्वाचा खँ

कल्याणमित्र पं. हेमराज शाक्यजुं यल ललितापुरीस च्वनाबिज्याःम्ह बुंगद्यः (श्री बुङ्गमलोकेश्वर, श्री मत्स्येन्द्रनाथ, श्री करुणामय आदि नामं नं सुप्रसिद्ध) या छगूहे विषयस जक गहन रूपं अध्ययन अन्वेषण यानाः सम्पादन यानाः पिकयाबिज्याःगु थ्व स्वंगूगु सफू खः। थ्वया न्हापानं बुंगद्यःया बारे वसपोलया पाखें निगू सफू पिदने धुंकूगु जुल। उगु निगू सफुतिसनं मन्तव्यकथं जिगु छ्त्वाचा खँ दुथ्याये धुंकूगु जुल। अले थीथी विषयस वसपोलया पिदने धुंकूगु सफूया धलखय् थगु सफू ४२ गूगु खः। धन्य धाय्, पं. हेमराज शाक्यजुयागु मां– भाषाप्रतियागु अमूल्यगु सेवा तथा नेपाःया संस्कृतिप्रतियागु अद्वितीय योगदान।

बुंगद्यःया विषयस वसपोलं अध्ययन अन्वेषण यानाः च्वयाबिज्याये धुंकूगु न्हापांगु सफूया नां खः–

आर्यावलोकितेश्वर संक्षिप्त परिचय

थुकी दुने व्याख्या यानातःगु विषयवस्तुया धलः थथे खः–

१) ललितपुरया अधिष्ठाता श्री आर्यावलोकितेश्वर
२) करुणामययागु रथजात्राया संक्षिप्त महत्त्व
३) करुणामय पाखें चलेजूगु धर्म स्थिति
४) साम्प्रदायिक भावरहितम्ह बहुरूपी करुणामय
५) करुणामयया नामं राजकीय प्राचीन मुद्रा
६) नेपालरक्षक इतिहासया साकार मूर्ति आर्यावलोकितेश्वर
७) गुँलाधर्मया उत्सव समयस जक ब्वयातैपिं विविध लोकेश्वरमूर्ति

८) भिन्निगू महिनाय् भिनिह्म लोकेश्वरया संक्षिप्त विवरण
९) यल शहरे स्थापित यानातःगु विविध लोकेश्वरया धलःपौ
१०) आर्य अमोघपाश लोकेश्वर मण्डलया ध्यान
११) करुणामययागु रथया भावना सुमेरुया आदर्श प्रतीक

थुगु सफू पिकाःम्ह दानपतिया नां खः श्री हेमराज शाक्य (तर थ्व च्वमि पं. हेमराज शाक्य मखु, मेम्ह हे हेमराज, देवदत्त विहार नौद्वयाम्ह)। बुंगद्यःयाहे विषयस थ्वयां ल्यू च्वयाविज्याःगु निगुगु सफूया नां खः–

श्री करुणामय बुङ्गमलोकेश्वरया सांस्कृतिक पृष्ठभूमि, संक्षिप्त परिचय

थकी दुने दुथ्याकाः व्याख्या यानातःगु विषयवस्तुया धलः थथे खः–

१) श्री करुणामय बुङ्गमलोकेश्वरया सांस्कृतिक पृष्ठभूमि, संक्षिप्त परिचय
२) रथया अर्थ विशुद्धि (प्राविधिक विज्ञानकथं नं अतिकं महत्त्वपूर्णगु)
३) यल शहरया दुने वाहाः वहीं लाछि गल्लि, ननि, चुक आदि स्थानस प्रस्थापित विविध लोकेश्वर मूर्तिया धलः
४) १०८ सच्छि व च्याम्ह लोकेश्वरया नां
५) अवतारभेद जम्मा स्वसः व ख्वीम्ह (३६०) लोकेश्वरया नां।

थुगु सफू पिकाम्ह दानपतिया नां खः श्री राजकुमार शाक्य, थैना, यल ।

आः हानं बुंगद्यःया विषयस अतिकं महत्त्वपूर्ण जुयाच्वंगु छगू शिलालेख सम्पादन यानाः व्याख्या यानाः च्वयाबिज्याःगु स्वंगगु सफू छलपोलया छिगु ल्हाहातिइ हे दु। थुगु सफू पिकाःम्ह दानपतिया नां खः श्री धर्मरत्न शिल्पकार, जोमबाहाः यल (थौंकन्हे सात दोपातय्)।

थुकी छगूहे जक ताहाकःगु शिलालेखयात कयाः दुर्वोध जुयाच्वंगु पुलांगु भाषायात सरल व सुगमकथं थौंयागु प्रचलित भाषा शैलीस हीकाः व्याख्या यानातःगु जुल। थुगु शिलालेख ने. सं. ७९३ स (अर्थात् थनी ३१९ दँ न्ह्यः) यलदेया जुजु श्रीनिवास मल्लं यलया तःबाहालय् च्वंगु

बुंगद्य:या देग: दुने स्थापना याना थकूगु जुयाच्वन, थुकी बुंगद्य:यागु थीथी संस्कार, पूजा पाठ, थितिरीति जात्रा आदि परम्परागत रूपं तथा संस्थागत रूपं सञ्चालन यायेमा:गु तथा थथे सञ्चालन यायेत राजकीय संरक्षकत्व (Royal Patronage) प्रदान यानात:गु महत्त्वपूर्णगु विवरण दुथ्याकात:गु जुल ।

थुगु सफू ब:चाधंगु हे जूसा नं इतिहासयागु दृष्टिकोणं, नेवा:तय्गु धार्मिक व सामाजिक जनजीवनया दृष्टिकोणं, नेपाल भाषायागु प्राचीन स्वरूप व लेखन शैलीयागु दृष्टिकोणं तथा यल नगरबासीतय्त ल: ल्हाना थकूगु सांस्कृतिक नासु (Cultural Legacy) या दृष्टिकोणकथं नं अतिकं महत्त्वपूर्ण जूगु दु । थथे छगुलि छगूजक शिलालेखयात ब्वया: उकी दुने मा:कथं मा:गु विश्लेषण याना: शिलालेखयागु महत्त्व व विशेषता थौंतक सुनानं वयनाव:गु मदुनी धा:सां पाइमखु । थुजोगु कठिनगु ज्या पं. हेमराज शाक्यजुं अथक प्रयास याना: सम्पन्न यानाबिज्यात, थ्व छगू त:धंगु गौरवपूर्ण ज्या ख: । आ: थ्वहे खँया लिधंसाय् छगू न्ह्यस: भीगु न्ह्य:ने दंवइ, व ख: बुंगद्य:या छगू विषययात जक कया: पं. हेमराज शाक्यजुं छाय् थथे स्वंगू स्वंगूमछि सफू च्वयाबिज्या:गु जुइ, थुकियागु छु रहस्यजकं दुला ?

खतु विद्वान् च्वमि भाजुं थ्व च्वय्न्ह्यथनागु न्ह्यस:या लिस: लुइगु खँ गनं न्ह्यथना बिमज्या । अथेनं अनुमान प्रमाणं बिचा: यायेबलय् थुकी रहस्यमय हेतु अवश्य नं दु । थुगु खँ लिपा ऐतिहासिक बाखं (Legend) या रूपय् लोकव्यवहारय् वइतिनि । आ:यात थुकियात लिधंसाकथं वसपोलयाहे छम्ह पुर्खा "बिसन्तजु" यागु न्यकँबाखं छपू थन न्ह्यब्वये–

पं. हेमराज शाक्यजुया पुर्खापिनिगु वंशवृक्ष मामां वनेबलेय् यलया तस्सकं नांदंगु देग: "महाबुद्ध"या संस्थापक बौद्धाचार्य अभयराज ध्वो दुवइ । अनंलि अभयराजयाहे काय्भाजु मयरजु, मयरजुयानं सन्तान विश्वन्तरजु ध्वो दुवइ । अले थ्वहे विश्वन्तरजु धइगु नां लोकं ल्हाल्हां 'बिसन्तजु' जूवंगु ख: । उगु इलय् बिसन्तजुं बुंगद्य: (श्रीमद् आर्यावलोकि-

तेश्वर) यागु तस्सकं भक्तिभाव याना जूगु जुल । न्ह्याछक बुंगद्य:या दर्शन मयासें बिसन्तजुया जानयाथें हे मजुइगु जुल । अकें वा:वो मधा:, फय्‌वो मधा:, न्हियान्हिथं बुंगद्य: गन गन विराजमान याकातइगु खः (बुंगय्, यलय्) अन अन बिसन्तजु थ्यनाच्वनीगु जुल ।

अथेनं अजुगतिया खँ थ्वहे जुल– बिसन्तजुयागु जीवन तस्सकं दु:खमय जुयाच्वन । छन्हु बिसन्तजुं बुंगद्य:याके थथे न्ह्यस: तल– "छल-पोलथें जा:म्ह करुणामय लोकेश्वरं जिथें जा:म्ह दु:खीया उपरे करुणाया सुदृष्टि गुबले स्वयाबिज्याइगु थें हला ?"

थुलि न्ह्यस: तया: बिसन्तजु न्हिथंथें बुंगद्य:यात खे वायेकूगु स्वया: बुंगद्य:यागु पालि दर्शन याना: जल कया तुत: ब्वना थ:गु छेँतु ल्याहाँ वयाच्वंगु जुयाच्वन । लँय् वनं भचा त्यानुचासेंलि, त्यानुलंके धका: फलचाय् फ्येतुयेत्यंवलय् अन बिसन्तजुं दांप्व: छप्व: सुनानं त्व:फिका-त:गु खन । थथे दाँप्व: खनेव बिसन्तजुं विचा:यात– "अहो थ्व दांप्व:या थुवा: सु जुइथें ? म्हस्यूगु जूसा बिइयंकेज्यूगु । आ: थन त्व:ता थकूसा थ्व दाँप्व: लोभीतय्‌गु अथवा खुँलुच्चातय्‌गु ल्हातिई लाइगु जुल । गथे याय्‌गु ? धर्म संकटय् लात जि । तर थ्व कत:यागु धन थीमत्यो ।" थुलि विचा: याना: बिसन्तजु मनय् आपालं खँ वायेका छँ थ्यंकवल । चहनी न्ह्य:वयेकुवलय् वं म्हगसय् बुंगद्य: नापलात, अले थथे प्रार्थना यात– "हे करुणामय लोकेश्वर छलपोलं जि दु:खीयात करुणाया सुदृष्टि स्वया बिज्यायेगु गुबले ?" बुंगद्य:वं वयात मुसुक्क न्हिला: थथे लिस: बिलहँ– "ए बिसन्तजु छन्त जि थौं सुथय् फलचाय् दांप्व: छप्व: तया थका:गु छँ छाय् कयामहयागु ?" बिसन्तजुं बुंगद्य:यात लिस: बिल– "व दांप्व: जित:हे तयात:गु धका: जिं गथे सीकेगु ? दांप्व वीगु जूसा, छलपोलं जित:हे जिगु ल्हाहातिइ नां धका: बियाबिज्यायेमा:का ।" बिसन्तजुयागु निस्कपटगु शुद्धगु चित्त म्हसीका बुंगद्य: मुमुक्क न्हिला दुविनावन । बिसन्तजुयात बुंगद्य:वं "तथास्तु" धका: बरदान बियावंथे जुल । फलत: थुगु घटनालिपा बिसन्तजुयात सुखशान्ति लाभ जुजुंवल । व थ:गु हिचति हायेका: आपालं धन सम्पति मुंकल, अले पद्मपाणि

लोकेश्वर स्थापना याना: छगू हिसिचादुगु मित्रवर्ण विहार दयेकल। अले लोकजनं विसन्तजुयात बुंगद्यःया 'त्वाय्‌जु' नं धायेगु यात। थथेहे विसन्तजुं दयेकूगु मित्रवर्णमहाविहारयात त्वाय्‌बाहा: धयात:गु जुल।

थ्वहे प्रसङ्गय् ने. सं. १०८३ या बुंगद्यःजात्रा न्ह्यानावं च्वंबलय् थैना त्वालय् (पं. हेमराज शाक्यजुया छेँ लिकसं) बुंगद्यःया रथ घेचुला क्वदयेत्यन। लिपा रथ पीमा:गु अवस्था वल। रथं बुंगद्यः लिकया: पं. हेमराज शाक्यजुया क्यवस लच्छि विराजमान याकातल। शाक्यजुं करुणामय लोकेश्वर थ:गु क्यवस विराजमान याकेखना: तधंगु सौभाग्य भा:पिया बिज्यात। थ्‌किया गुहे संस्मरणय् शाक्यजुं "आर्यावलोकितेश्वर संक्षिप्त परिचय" नामं सफू च्वयाबिज्यात।

ने. सं. ११११ स बुंगद्यःया भिन्निदँया जात्रा बुंगनिसें रथजात्रा जुइगु। थ्‌गु लसताय् बुंगद्यःवं म्हंक: व:गु छगू घटनाया लिधंसाय् यल थतिटोल निवासी सुन्दरलाल खड्‌गीजुं बुंगद्यःया रथया लुंसाहा सुवर्ण विमान अतिजीर्ण जुयाच्वंगु महसूस याना: भिन्‌खुगु लाख दां खर्च याना: न्हूधा: याकूगु जल। थ्वया लसताय् सुवर्णपत्र छगू तयेभनं खड्‌गीजुं पं. हेमराज शाक्यजुया छेँस वना: मनसलूगु फुक्क खँ कन। फलत: पं. शाक्यजुं दानपति खड्‌गीजुयागु लागि वया मनोरथ पूर्ण ज्वीगुकथं सुवर्णपत्रया बेहोरा च्वयाबिज्यात। उखे "श्री बुङ्गमलोकेश्वरया सांस्कृतिक पृष्ठभूमि" नामं सफू नं च्वयाबिज्यात, अले थुगु सफू दानपति राजकुमार शाक्य थैंना पाखें पिदन।

ने. सं. १११२ या बुंगद्यःया जात्रा। नुगलं बुंगद्यः सालाहया च्वंबलय् पं. हेमराज शाक्यजुया छेँक्वसं बुंगद्यःया रथ थात। गुलिखे सालनं रथया घ:चा त्वीकेफुगु मखु। बुंगद्यःया बास चच्छियात अनसं जुल। वहे चान्हय् पं. हेमराज शाक्यजुं (अवश्यनं म्हगसय् वसपोलयात बुंगम लोकेश्वरं दर्शन वियाबिज्यात जुई– सं.) थुगु सफू सम्पादन व्याख्या याना पिकायेगु ग्वसा: ग्वयाबिज्यात जुई। फलत: थौं थ्व सफू दानपति धर्मरत्न शिल्पकारपाखें पिदन।

अथेला थ्व सफूया मूल विषय ने. सं. ७९३ स यलदेया जुजु

श्री निवासमल्लं त:वाहा: (धर्मकीर्ति महाविहार) स बुंगद्य: (श्री बुंगम लोकेश्वर) या देगलय् दुने स्थापना याना: थकूगु छगू अतिकं महत्त्व-पूर्णगु शिलालेख जुल, अले व श्रीनिवास मल्ल धैम्ह जुजु बुंगद्य:या सापहे परमभक्त जुयाच्वन। थुकियागु लिधंसा खँ थथे–

उगु इलय् यलदेया स्वामीजुजु सिद्धिनरसिंह मल्लया मय्जु लानि भानुमती देवीनाप इहिपा जुया: ४ दँ दतनं सन्तान मदु। अले जुजुं बिचा:यात थ्व मिसाया पाखें सन्तान दैमखुत जुई। राजपरिवारय् जुजु-या थ: सन्तान मन्त कि दु:ख सिइधाइ। हानं जुजुया थ:त मितयेकेत नं छम्ह काय्मचा मा:गु जुल। अकें जुजुं छम्ह मेम्ह बालाथें लक्षणनं ला:म्ह भीमंथकु धइम्ह मिसा हल, तेपेनीहे जूसां वयात लानि यात। तेपेनी साप जा:म्ह थ: स्वामियात वशय् तय्गुली साप निपुणम्ह जुयाच्वन। सिद्धिनरसिंह मल्लयात थ:गु वशय् काल। अले जुजु चीधिम्ह कलानं गथे धाल अथे याइम्ह जुल। लिपा: जुजुं थ: त:धिम्ह कला: भानुमती-यात लाय्कुलि पिने तंगत्वालय् छथाय् नयेत्वनेगु व्यवस्था याना: तयेके-छ्वत। जुजुया चीधिम्ह कला: मुसुकाल, तर जुजुया ख्वा धा:सा चमकं, छाय्धा:सां जुजुया थ: त:धिकम्ह कलाप्रति नं आपलं मायापिरति दु।

छन्हु लगंख्यलय् बुंगद्य:या रथजात्रा जुयाच्वंगु। जात्रा स्वोवोम्ह जुजुं संयोगवश कुमारीफल्चाय् थ: त:धिकम्ह तिरि भानुमतीयात नाप-लात। थ: योम्ह त:धिकम्ह तिरि खना: जुजुं तस्सकं नुग:मछिकल। जुजुं थ: तिरियात ह्नीचा वह्नी जि छँथाय् वयेधका: बचं बिल।

उखुन्हु वह्नी लानि भानुमती थ: पुरुष (जुजु सिद्धिनरसिंह) नाप ह्लनेगु मनं आय्बुया पियाच्वन। तर पुरुष (भात) धा:सा वोगु मखु। चीधिकम्ह तिरियागु (कला:यागु) पञ्जाय् लायेधुंकूम्ह जुजु थ:म्ह पितिना छ्वयातयाम्ह त:धिम्ह तिरिया थाय् थ्यंके नं गथे फई धका? अले बाचाफ: पुलावन नं थ: पुरुष मवसेंलि लानि भानुमती बुंगम लोकेश्वरयागु नाम सुमरण यायां आत्महत्या याना: संसार त्व:तेगु जब निश्चय यात, उथाय् लाक हे जुजु सिद्धिनरसिंह थ्यंकवल। लानि बिचा: यात– थ्व बुंगम लोकेश्वरयागु शरणस वना: वसपोलयागु नाम सुमरण यानागुया फल ख:। अले अन तिरिनाप थ:गु मा:गु खँ ब्यासेंलि,

तिरि भानुमती जुजुयाके छ्ता चि प्वन। जुजुं नं थःगु जवोगु न्हाय्-पनय् च्वंगु कुण्डल छ्पा त्वयाबिल।

संयोगया खँ। लानि भानुमतीया गर्भ दत। का, जुजुं लाय्कुलि पितिनातःम्ह लानिं ल्यवोकयाः प्वाथय् दयेकल धईगु खँ बय्वय् जुल। थ्व खँ जुजु सिद्धिनरसिंहया लाय्कुलिई नं थ्यन। जुजुया चीधिकःम्ह तिरि मि जुल। वं थः पुरुषयात (जुजुयात) "जि मसीक तःधिम्ह तिरियाथाय च्वँवनीम्ह" धकाः ज्वन। जुजु वयाथाय् (भानुमतीया थाय्) जि मवना धकाः पाःफयेकल।

आखिर लानि भानुमतीयात केरफेर याःवलय् जुजु हे वयाथाय् वोगु, अले जुजु वयात छ्गू चिकथं कुण्डल छ्पा त्वःता थकूगु दसि पेस-यात। वास्तवय् व कुण्डल जुयाच्वन बुंगमलोकेश्वरयात लायकुलि दोहलपा यानातःगु। अकें थ्व बुंगद्यःयात तीकातःगु कुण्डल लानियाके गथे लाःवल धइगु खँ चर्चा यानाः मालेज्या यायां यंकूवलय्, तःबाहालय् च्वंम्ह बुंगद्यःया खवगु न्हायपनय् जक कुण्डल दु, जवगु न्हायपनय् कुण्डल मदु धइगु खँ सीदत।

लिपा अन थ्वहे विषयस तःधंगु सभा जुबलय् बुंगमलोकेश्वरं (बुंगद्यःवं) आत्महत्या याना सीत्यंम्ह लानि भानुमतीयागु प्राण रक्षा यायेगु लागी हे जुजु सिद्धिनरसिंहयागु भेषकयाः थः तःधिकम्ह तिरिया-थाय् वंगु धइगु खँ क्वःछित। अनंलि लानि भानुमतीयात लाय्कुलिइ लसकुस यानाः दुतयन। भिंला दयवं लानिं काय्मचा ब्वीकल। थ्वहे काय्मचा श्रीनिवासमल्लया नामं प्रसिद्ध जुल। अले लोकं राजपुत्र श्रीनिवासयात "बुंगद्यःया काय्" धकाः नं धायेगु यात।

अनंलि लिपा, यलदेया जुजु जुइवं श्रीनिवासमल्ल बुंगद्यःयागु तस्सकं सेवा भक्ति याःगुजुल। संस्थागत रूपं स्थायी व्यवस्था यानाः बुंगद्यःयागु थीथी संस्कार थितिरिति जात्रा हनेत थीथी गुथियागु व्यवस्था याना छ्गू तःधंगु शिलालेख तयावंगु जुल। अले थ्वहे शिला-लेखयात बुङ्गम लोकेश्वरया अनन्य भक्त जुया विज्याःम्ह पं. हेमराज शाक्यजुं थुगु सफूया रूप बियाविज्यागु जुल।

यल बखुंबाहा **सत्यमोहन जोशी**
ने. सं. ११११२ बिल्लाथ्व १

निगू शब्द

बुद्धभूमि नेपा:देयागु साहित्य, संस्कृति व कलाया नापं नापं मनुष्य जीवनयात न्ह्यावलें च्व न्ह्याकेत मदयेक मगागु धर्म अर्थात् थ:तनं भिनीगु मेपिन्तनं भिनीगु चीज धारणा याकेगुकथं मैत्री, करुणा, मुदिता व उपेक्षायात छेला करुणाया प्रतीक जुया बिज्याकम्ह बोधिसत्त्व श्रीश्रीश्री आर्यावलोकितेश्वर अर्थात् बुंगमलोकेश्वरयागु गुणानुस्मरण याना लिच्छवीकालंनिसें थौंतकनं जुजुपिं प्रजापिं सकलसिनं वसपोल-यागु पूजा अर्चना याना जात्रा नं न्यायेका वयाच्वंगु जुल ।

नेपाले दुर्भिक्ष जुया मनूतेत तस्सकं दु:ख जूबले आसाम प्रदेशया कामरूप कामाक्ष धैगु थासं आचार्य वन्धुदत्त, जुजु नरेन्द्रदेव व ढेगू ललितयागु निमंत्रणाय् थुगु ऐतिहासिक यल शहरे छैठौं शताब्दी विज्याकम्ह बुंगमलोकेश्वर महायान बुद्धधर्मे अतिकं महत्त्व दुगु भगवान् बुद्धया महाकरुणाया प्रतीक जूगुलिं वसपोलयात भीसं करुणामय बोधि-सत्त्वया रूपे पूजा याना च्वना ।

वसपोल करुणामय बुंगमलोकेश्वर वा आर्यावलोकितेश्वर वा पद्मपाणिलोकेश्वरजु अमिताभ तथागतयात शिरे तया चतुरार्य, सत्य, आर्याष्टंग मार्ग व प्रतीत्य समुत्पादया प्रतीककथं ह्याँगु रश्मि कय्का थ:गु ख्वानं अमिताभ तथागतयागु ध्यानरश्मि कया ह्याँउका विज्यागु ख: ।

वसपोल करुणामयया रथजात्रा, पूजा अर्चना याना नेपा: देया जक मखु समस्त जनतायात भिंकेगु कामना याना वसपोलयागु जात्रा व पूजा सम्बन्धी फुक्क विवरण दुगु छगू शिलालेख त:बहाले, करुणा-मयया देगले लुया वोगु जुयाच्वन । नेपा: सम्वत् ७९३ स श्री निवास

मल्ल जुजुं तया थकूगु थ्व शिलालेखया भी अस्तिकं नाहंह्म पं. हेमराज शाक्यजुं विषद व्याख्या सहित भाषा अनुवाद याना बिज्यागु पाखें भीसं श्री निवासमल्ल जुजुपिनिपाले नेपाःया जनतापिनिगु धार्मिक चेतना, सांस्कृतिक, अभ्यदय, नैतिक जागरण व कलात्म अनुराग गुलि दु धयागु वाँलाक सीदु । श्री हेमराज शाक्यजुया थ्व शिलालेख अनुवादं मल्लकालीन सभ्यतायात बाँलाक उला क्यों नाप नापं तत्कालीन समाज दुगु रीति कुरीति, चाल चलन, शासन प्रणाली व बुंगम लोकेश्वरयागु जात्रा जोंछि सुनानं सुइत दायेगु, स्यायेगु, ताडना वियेगु अभ्र दाँकाय्-मापिके तक्क दाँ ह्मय्मज्यू धका च्वया तइगुलिं भगवान् बुद्धया धर्मया माध्यमं करुणामयजुं सकलसितं उद्धार यागु खँकना सकलसितं वोधि-सत्त्व माने तया प्राणी मात्रया सुख शान्ति जुइगु व्यवस्था जुजु प्रजा भिलेजुया यागु सीदु ।

ख्वी न्यागु धो दुगु, नेवा आखलं व नेवा भापां च्वयातःगु थ्व शिलालेखे छग प्रकारया थःगुहे विशेषताकथं भिन्निथाय् साक्षी तया-तःगु दु । थज्यागु शिलालेख गनं हे थौंतक खने मदुनि । लेखया अन्तेजक सूर्य चन्द्र वा मेमेगु छुथें साक्षी तया च्वयेगु परम्परा दुगु भीगु देशे भिन्निथाय् साक्षी तया बुंगमलोकेश्वरयागु यावत् यायेमागु पूजाविधि संकेत दुगु थ्व शिलालेखयात बाँलाक अनेक आयामं अनुवाद व व्याख्या याना बिज्याना श्री पं. हेमराज शाक्यजुं भीगु तना वनाच्वंगु इतिहास-यात लुइकेगु नाप नापं भीगु बौद्ध संस्कृति व वैदिक संस्कृतिया संगम स्वरूपम्ह करुणामययात बाँलाक म्हसीके फयेका बिज्यालि वसपोल भीगु धर्म, माया, पुरातत्त्व, साहित्य, संस्कृतियागु तःधं ब्वज्या यानाबिज्यात धयागु जिगु धारणा दु । करुणामयया अनुकम्पां वसपोल श्री पं. हेम-राजजुयात सदा स्वास्थ्य सम्पति लाभ जुया ब्वमिपिन्त ज्ञान व पुण्य लाभ जुया दातायात नं अचित्य पुण्य प्राप्त जुयेमा धःका आशिका यासे निगु शब्द थनतं दिका च्वना ।

आषाढ शुक्ल अष्टमी
मंगलबार
२३।३।२०४६

प्रा. आशाराम शाक्य
सुनय श्री मिश्र संस्कारित यम्पि महाविहार
(बुंगद्यःया ढकू दुगु विहार)

थःगु छत्वाचा खँ

जम्वुद्वीपया मूलगु पुण्यभूमि भीगु जन्मभूमि नेपाःदे विश्वमानचित्र भूगोलया नक्सा अध्ययन याना स्वतधाःसा मेमेगु राष्ट्र परराष्ट्र अन्तर्राष्ट्र सिवें सूक्ष्मरूप जुयाच्वंगु खनेदई । तर, थनयागु धर्म, संस्कृति, कला एवं पुरातात्त्विक इतिहास अध्ययन अनुसन्धान याना स्वतधाःसा नेपाःदेयागु गौरव व महत्त्व तस्सकं धनीजू धका विदेशी विद्वान्‌पिन्सं प्रशंसा याना वईच्वंगु दु ।

थुगु देवभूमि नेपालय् गुलिनं चाहाड, पर्व, नखःचखः, जात्रा, उत्सव दईच्वन उलिमध्ये दकले सकले नांजाःगु लोकंह्वाःगु उकिसं विभिन्न सम्प्रदाय– बौद्ध, शैव, वैष्णव, शाक्त, सौर गाणपत एवं कापालिकपिन्सनं सम्मानरूपं आस्था प्रतिष्ठा तया परम्परांनिसें थौंतकनं राजा महाराजा मन्त्रि भारदार प्रजागण सकसिनं भावभक्ति पूजा सत्कार याना वईच्वंगु बुंगमलोकेश्वरया जात्रा जुल ।

धायकि नेपाःया धार्मिक स्थल, तीर्थस्थल मध्यय् सर्वप्राचीनगु महत्त्वपूर्णगु श्री स्वयम्भूमहाचैत्य जुल । अथेहे थितिरीति गुथि मध्यय् सम्यक्‌महादान गुथि जुल । अथेहे जात्राउत्सव मध्यय् स्वनामधन्यगु महत्त्वपूर्णगु, सर्वश्रेष्ठगु श्री करुणामय बुंगमलोकेश्वरया जात्रा जूगु जुल ।

थ्वहे श्री करुणामयया जात्रा व गुथि चिरस्थायी हेतु श्री करुणामय प्रति अपार श्रद्धा भक्ति दुम्ह दूरदर्शि महाराज जुजु श्री निवासमल्लजुं पूर्णव्यवस्था निर्मित न्हापा न्हापायागु सुवर्णपत्र व वृहत्सूचि ताहाकःगु धलःपौ समेत स्वया थुकी आवश्यक ब्यहोरा उल्लेख याना

यल तःबाहाया बुंगद्यःया देगःयादुने सुरक्षित्पूर्वक थुगु शिलापत्रया स्थापना याना थकल ।

खजा थुगु शिलापत्रया मूल पाठ इतिहास संशोधन मण्डलपाखें अभिलेख संग्रह १० भागे प्रकाशित जूगु, वयां लिपा डा. श्री डिल्लीरमण रेग्मीजुं थःगु मेडिभल नेपाल नामक पुस्तकया प्यंगूगु भागस प्रकाशे ह्यादिई धुंकल । तर, रेग्मीजुं उगु महत्त्वपूर्ण शिलापत्रया अनुवाद धाःसा यानातःगु मदु । थुगु मूलपाठ १७ गुगू शदीया नेपाल-भाषा थौंया सर्वसाधारण नेपालभाषा भाषीपिन्सं अर्थ थुइके थाकूगु जुया निम्ति थःगु अल्पबुद्धिचाछि थःमं थूथें, स्यूथें थौंकन्हेया नेपालभाषं उकिया अर्थ च्वया सम्पादन याना जनसमक्ष प्रस्तुतयाना बियागु जुल । थुगु अनुवाद-कार्यस गनं गुगूथासे अर्थ मिलेमजूगु दतसा विज्ञपाठकवर्गपिके क्षमा फ्वना च्वना, लिसें सुझाव दतःधासा सहर्ष स्वागतयाना च्वना ।

थुगु शिलापत्रया थःगुहे विशेषता व महत्त्व दइच्वंगु जुल । छाय्-धाःसा– थुकी जुजु श्री निवासमल्लजुं थव ईष्टदेवता बुंगमलोकेश्वरप्रति अनन्य श्रद्धाभक्ति तया बुंगद्यःया रथजात्रा प्रारम्भयाय्त सर्वप्रथम महा-स्नान न्हवंजात्रा, देचाहुयकेगु रथजात्रा, जावलाजात्रा सिधय्का बुंगस विज्याकेगु खटजात्रा, अले हानं उत्तरायन जुईवले बुंगद्यः लितह्या यल तःबाहादेगले बिज्याकेगु सम्बन्धी विस्तार खँ न्ह्यथना तैतःगु जुल । लिसें रथजात्रा जुयाच्वंतले राजां प्रजां पालन याय्माःगु आवश्यक खँ व याय्मज्यूगु निषेध कार्य तथा साहूनं असामियात ज्वनेमज्यूगु खँ, जात्रा जुयाच्वंतले लँकां न्ह्याय् मज्यूगु खँ, पाखाँ पितकया इज्जत काय्-मज्यूगु खँ, जुजुनं जुलसां विनाकारणं प्रजापिन्त दुःखबियमज्यूगु खँ, अथेंहे जुजुनं अन्याय अकृति यातधाःसा प्रजागणं लायकूली वना विन्ती जाहेर याय्माः धइगु खँ, हानं नगररक्षाया निम्ति दय्कातःगु गँपःखाया जीर्णोद्धारकार्यस प्रजागण सहभागि जुयमाःगु इत्यादि खँ न्ह्यःथना तईतःगु जुल । अज थुगु शिलापत्रस श्री बुंगमलोकेश्वरं आज्ञा प्रसन्न जुया बिज्यागु खँतकनं दुथ्याकातःगु दु । यदि थुगु शिलापत्रस न्ह्यःथना-तःगु आदेश उपदेश एवं निर्देशनयात सुनानं अनास्था याना कर्त्तव्य

पालन मयातधा:सा लुँ मयछि मयछि दण्डभागी जुई धःकातकनं कडा आदेश जाहेर याना तईतःगु दु । थुगु शिलाभिलेखया व्यवस्थाप्रति पूर्ण-रूपं अनुमोदन यासें परन्तु चिरस्थायि जुयाच्वनेमा धैगु कारणं थुगु शिलापत्रस धुच्चापत्तिकं धयाथें छक, निक, स्वक, प्यक जक मखु भिंनिक-तक साक्षि बके याकातःगु दु । थुगु किसिमं आतक्कयागु अध्ययन अनु-सन्धानकथं गुगूनं कागजपत्र, तालपत्र, ताम्रपत्र, स्वर्णपत्र एवं शिलापत्रस ऐतिहासिक सामग्री उपलब्ध जूगु खनेमदुनि धयां अत्युक्ति जुईमखु । थुजा थुजागु महत्त्वपूर्ण एवं विशेषता दईच्वंगु उकिसं ललितपुराधिपति श्री आर्यावलोकितेश्वर करुणामय थव ईष्टदेवताप्रति श्रद्धाभक्ति अनु-प्रेरित जुयालि जुजु श्री निवासमल्ल, मन्त्रि भगीरथभैंया व युवराज योगनरेन्द्र मल्ल सहित जुया थुगु शिलापत्र उचित स्वागत समारोह-पूर्वक ने. सं. ७९३ फाल्गुण शुक्ल दशमिया दिनस देशवासि सकल प्रजागणपिन्त क्यनेयालागि प्रचार प्रसार निम्ति भव्यनक्सां देशजात्रा याना व्यूगु दु धका राष्ट्रिय पुस्तकालयद्वारा प्रकाशित भाषावंशावलीया दोश्रोभागया पृष्ठ ७० स थ्वखँ उल्लेख याना तईतःगु जुल ।

परन्तु अपशोचया खँ छुधा:सा थुलितक महत्त्वपूर्णगु शिलापत्रस जुजु श्री निवासं थःगु आत्मीय सन्देशरूपे ध्वाथुईक, न्यंथुईक, स्पष्टजुईक थव प्रजागणपिन्त सम्बोधन यानातःसां थौंकन्हे न्हियान्हिथं श्री करुणा-मय बुंगमलोकेश्वरयागु थितिरीति, नियम अनुशासन, आराधना, साधना, भाव, भक्ति, क्रिया, श्रद्धा, आदर, निश्चय, स्तोत्र, धारणी, सूत्र, संगीत, पाठ, पूजा, भजन कीर्तन एवं दण्डवत, प्रदक्षिणा, श्री करुणामययागु दानदत्त, कीर्ति, स्थिति, गुथि, आयस्ता, सतः फले, दिगी, आगँ एवं मूर्तिचित्रपौभा, तुलांपौ, बिलँपौ, सफू, ताम्रपत्र, सुवर्णपत्र, शिलापत्र, कागजपत्र, तालपत्र आदि न अथेहे पूजोपकरण वस्तु– क्वतः, पिण्डपां, किकींपा, दिवा, धूपदानी, छत्र, ध्वज, पताका, चामर, उखेर, पूजाभ आदि प्राचीन कलात्मक वस्तु समेत चायकं वा मचायकं ह्रास जुजूं वनाच्वंगु, उकिसं सम्बन्धित कार्यकारिणी आधिका-रिक व्यक्तिपिसनं वास्ताकिस्ता मतया अराष्ट्रिय धर्म तोपुया वयाच्वंगु

विकराल इले प्रस्तुत शिलापत्र अनुवादन सम्पादन याना प्रकाशने हये- मा:गु समयोचित भालपा राष्ट्रगौरव थ:गु अस्तित्व नेपा:या धर्म, संस्कृति, कला, इतिहास परिलोप मजुईमा धैगु मूलहेतुं थुगु पुस्तक जनसमक्ष प्रस्तुत याना बियागु जुल।

आशा एवं विश्वास दु- थुगु शिलापत्रया आत्मीय सन्देशयात आत्मसात् याना कयाली पूर्ववत् श्री करुणामयया जात्रा उत्सव थिति-रीति गुथि अनुशासनपूर्वक निर्विघ्नसाथ निरन्तर सुचारूरूपं चलेजूगु स्वय्दय्मा, न्यने दयमा धईगु जिगु अन्तस्करणया महान् अभिलाषा ख:। लिसें वसपोल श्री करुणामयया आदर्श अनुरूप आचरण याईपिं जुईमा धका श्री करुणामयया चरणकमलस न्हिथं प्रार्थना याना च्वनागु जुल।

छता छगू लय्ताखँ थुथास पाठकवर्गपिन्त ध्वँकाच्वनाकि– विशेष कारणवस वसपोल श्री करुणामय विगत २०२० सालं जिगु क्यववारीस लछितक विराजमान जुया विज्यात। थुगु महान् मुदूर्लभ संयोगवस सौभाग्यं चूला:गु उपलक्षयात कया थौंने द्य: बुंगँ सालाह:गु भिंनिदँया मेलाय् "करुणामय श्री बुंगमलोकेश्वरया सांस्कृतिक–पृष्ठभूमि" नामक पुस्तक प्रकाशन याना बियागु जुल। थुगु रूपं आ:ह्लाकनं वसपोल श्री करुणामयया रथ थुगुसीनं जिगु छेँया न्ह्य:नेसं चछि न्हिछि विश्राम याना विज्यागु जुल। ध्वहे उपलक्षस प्रस्तुत पुस्तक सौभाग्य ह्लानं पाठक-वर्गपिंगु समक्षस न्ह्लब्वया च्वनागु जुल।

थुगु सफू बुंगद्य: पिमसावं अर्थात् जावलाख्यले मय्कूवं थतिटोलस विश्राम याना च्वतलेया भित्रे थुगु सफू पिथनेगु दृढनिश्चय याना हथासं च्वयागु जुल। थथे अल्पसमयं सिधयेके मा:गु जुगुलि यलया नाँदंह्म साहित्यकार भाजु श्री सत्यमोहन जोशीजुनं निगाह तया थाकू मचासे इलेहे भूमिका च्वया बियादिल। अथेहे लुम्बिनी विकास कोष समितिया सदस्य सचिव प्रो. श्री आशाराम शाक्यजुनं थ:गु छत्वाचा मन्तव्य च्वया थुगु बचाहंगु सफूयात शोभावृद्धि याना विज्यात। लिसें थुगु सफू प्रेसय् याकनं दुतब्रियमा:गु जुया प्रेसकपी च्वय्त: म्ह्यायमय्जु सुश्री हिरा-

शोभानं यक्व यक्व गुहालि यानाविल। थुगु रूपं प्रेससम्बन्धी कार्य करेक्सन याय्गु, प्रुफ स्वयेगु आदि याना यथासमय मुद्रणकार्य सिधयेका बियाबिज्याम्ह हितचिन्तक पासा पं. श्री पूर्णरत्न वज्राचार्यजु जुल। थुकिया लागि सम्बन्धित सहयोगी कल्याणमित्रपिन्त जिगु दुनुगलंनिसें कृतज्ञता ज्ञापनयासें सहस्र धन्यवाद देछाया च्वना।

न्ह्यागु धर्मकार्य सफलता प्राप्त याय्त श्रद्धालु दानपतिपिंगु दान-दक्षिणा, श्रद्धा चन्दा, आर्थिक सहयोग विना छुनं ज्या सिद्ध जुईमखुगुलिं प्रस्तुत पुस्तक प्रकाशनया लागि जिम्ह शुभचिन्तक पासा दानशीलस अनुरक्तम्ह यल, जोम्वाहाल (वर्तमान सातदोपात) निवासि श्रद्धालु श्री धर्मरत्न शिल्पकार थव श्रीमती निर्मला, थव माँ नरेन्द्रलक्ष्मी, अले दाजुपिं नन्दलाल, बुद्धरत्न, तताजुपिं वद्रीलक्ष्मी व अन्नपूर्णा आदि सकल परिवारया सद्धर्म चित्त उत्पत्ति जुयाव थव दिवङ्गत अबुजु श्री रत्नलाल शिल्पकार सुखावति भुवनस वास लायमा धका शुभसंकल्प यानालि थुगु पुस्तकया प्रकाशक जुया दीगु जुल। थुकिया लागि प्रकाशक भाजुयात जिगु दुनुगलंनिसे हार्दिक कृतज्ञता ज्ञापनयासे साधुवाद धन्य-वाद बियाच्वनाकि वय्कःया सदिच्छा याकनं मनोरथ सफल जुगु स्वय्दय्मा।

थुगु पुस्तक प्रकाशन जुगु पुण्यानुभावं श्रद्धालु दानपतियात सप्तवृद्धि पूर्णजुया दिशा भिगु, बखत स्वंगु मङ्गलसुख प्राप्त जुया अन्तस सर्वसत्त्व-प्राणी सम्बोधिज्ञान लाभयाना काय्फूपिं जुय्माल। अस्तु।

निवेदक—

हेमराज शाक्य

ललितपुर, १२।६८ महाबौद्ध

थैना टोल, जयश्रीविहार

फोन नं. ५२३२५०

आषाढ शुक्ल सप्तमी

सोमबार

ने. सं. १११२

थुको छु छु खँ दु ?

२१) शिवरात्रिया खँ
२२) प्यंगु पहरसं पूजा याय्गु खँ
२३) राजा भारदारं कचिंगः याय्मदूगु खँ
२४) घःमा साःवनेगु खँ
२५) गँपःखाः सम्बन्धि खँ
२६) दण्ड सजायँया खँ
२७) राजकर्मचारीपिन्सं विचाः याय्माःगु खँ
२८) प्रजागणपिन्त म्वाय्कं दुःख बीमज्यूगु खँ
२९) जुजुया थाय् उजूर याय्गु खँ
३०) बुंगद्यःनं आज्ञा जूगु खँ
३१) जुजुया आत्मीय सन्देशया खँ
३२) थव माँया नामं गुथि तःगु खँ
३३) जोगिचक्र नकेगु खँ
३४) घटस्थापना नलासनेगु खँ
३५) शिलापत्र तःगु दिँया खँ
३६) राजानं प्रजानं मानय् याय्माःगु खँ
३७) पसल्यातय्गु खँ
३९) जात्रास लकां न्ह्याय्मदूगु खँ
३८) साहूनं आसामियात ज्वने मदूगु खँ
४०) जात्राबले लाःलाथे सने हाले मज्यूगु खँ
४१) लुँ मेछि मेछि दण्ड वियगु खँ
४२) थुगु व्यवस्थाप्रति पूर्ण सहमति बियमाःगु खँ

च्वह्निया थ:गु क्यवस २०२० सालं महान् दुर्लभ
संयोगवश लच्छितवक श्री करुणामय विज्याकुगुया
छपा संस्मरण चित्र

श्रीआर्यावलोकितेश्वर

करुणामय बुंगमलोकेश्वरयात

सभक्ति नमस्कार

यलया त:वाहा (श्रीधर्मकीर्ति महाविहार) स बिज्याना च्वंम्ह वसपोल करुणामय श्री बुङगमलोकेश्वरयागु देग:या पूर्वाभिमुख द्वारया दुने च्वंगु छगू बुङगद्य:या विषय विभिन्न उत्सव पर्व जात्रा आदिया महत्त्वपूर्ण खँ थीतिरीति विषय कया च्वयात:गु शिलापत्रया अनुवाद जुल–

थ्वया संस्थापक– जुजु श्रीनिवासमल्ल

संस्थापन मिति– ने. सं. ७९३ फाल्गुण शुक्ल दशमी आदित्यबार

थ्वया लिपि– प्रचलित नेपालभाषा लिपि

थ्वया भाय्– नेपाल भाषा

अभिलेखया नाप– ४६"×२०" ईन्च

थुकिया उद्देश्य– बुङगद्य:या स्नान–जात्रा, रथजात्रा, बुङग बिज्याकिगु जात्रा अनं लितहया तवा:हा देग:ले बिज्याकिगु सम्बन्धी आवश्यक ब्यवस्था उल्लेख यानात:गु जुल। लिसें बुङगद्य:या विभिन्न गुथि समेतया खँ न्ह्यथनात:गु दु।

आ थनंलि प्रस्तुत शिलापत्रस उल्लेख यानात:गु विषय वस्तुया अनुवाद प्रारम्भ याय्–

१) ॐस्वस्ति... सर्वप्रथम भीगु संस्कृतिकथं परम्परानुसार न्ह्यागु ज्या आरम्भ यायत स्वस्ति कल्याण मंगल जुइमा छुनं अशान्ति विघ्नबाधा मजुइमा धैगु हेतुं "ॐ स्वस्ति" धका शुभमंगल सूचक न्ह्यब्वयगु प्रचलन जुयाच्वंगु खः। थ्वहे आदर्श अपनय याना थन "ॐस्वस्ति" वाक्य अङ्कित यानातःगु जुल। ॐ धैगु अक्षर हे तन्त्रशास्त्रीया वचनकथं थ्व विश्व-ब्रह्माण्ड सचराचर जगत् सृष्टि स्थिति व संहारया विशेष आधिकारिक सर्वश्रेष्ठ परमेश्वरया प्रति-निधित्व यानाच्वंगु छगू प्रकारया मन्त्रराज बीजा-क्षर नं धाई। थ्वहे मन्त्रराज ॐकार बीजाक्षरयागु अनुभाव प्रभाव एवं आशीर्वादयाकें जिमिगु ज्या निर्विघ्नपूर्वक शान्त जुईमा, स्वस्तिमंगल जुइमा धका शुभकामना अभिब्यक्त याना तइतःगु जुल।

श्रीश्रीश्रीमत्... थुगू श्री स्वंगः आखःया अर्थ खः- माननीय सम्मा-ननीय, विशिष्टमाननीय रूपे आदर श्रद्धाभक्ति तयातःगु खः। मेगु अर्थे अपारकरुणा, अथाहज्ञान एवं असीमित शक्ति ऋद्धि प्रातिहार्यया सूचकरूपे नं मानय् यानातःगु जुल।

आर्य .. शुद्ध पवित्रगु आचरणम्ह जुया दोषरहितगु कुलपर-म्पराकथं बिज्याना च्वंम्ह सर्वोपरीपदे च्वंम्ह अति श्रद्धातय् योग्यम्ह पुजनीय वसपोल धैगु अर्थ।

अवलोकितेश्वर... दुःखिप्राणिपिन्त करुणा सुदृष्टि स्वया बिज्याना च्वंम्ह ईश्वर।

भट्टारकाय... स्वागतसत्कार पूजा याय्योग्यम्हयात।

नमः... सुविनीतपूर्वक नतमस्तक जुया वसपोलयात दुनुगलं-निसें नमस्कार यानागु जुल।

श्रीमन्माणिगलाधिपति…

श्रीशोभायमान् जुयाच्वंगु माणिगल राजप्रासाद यल मंगःलायकूया अधिपति जुयाच्वंम्ह ।

महाराजाधिराज…

राजामहाराजपिनिनं मुख्यम्ह जुया च्वंम्ह जुजु ।

श्रीश्री… मानऐश्वर्यगुणं युक्तम्ह ।

जयश्रीनिवासमल्लदेव…

मल्लकूलया देवसमान् जुया विजय प्राप्तम्ह श्रीनिवास नाँ जुयाच्वंम्ह ।

प्रभुठाकुरसन… थकुरीवंशया स्वामि उच्चपदाधिकारस सुप्रतिष्ठित जुया च्वंम्हसिनं ।

थ्व देशया… थम्हं शासन चलेयाना च्वनागु ललितपुर महानगरया ।

२) मर्ज्जादा… आदर सन्मानयुक्त थितिवन्देज ।

ब्यवहार… चरलपे माःगु ज्याखँ ।

थमस्यको… थम्हं सिईका सयेका थुईकातयागु (अनुसार) ।

थ्व संवच्छललोहस थुगू शिलापत्रस ।

चोस्यं तया जुरो… उल्लेख याना तयागुजुल ।

थवने श्लोक चोस्यं तया…

थौंने संस्कृतभाषं छन्दवद्ध यानाश्लोक देकातयागु ।

अर्थ सेवदयु… अर्थथूपि दई अर्थात् ।

म सेवदयु… (गुलिसिनं) मस्यूपिनं दयफु ।

थ्वतिया अर्थन… थुलिया निम्ति नं ।

भाषानं चोस्यं तया जुरो…

स्थानीय लोकजनं ल्हाईगु भाषं च्वया तयागु जुल ।

३) श्री ३ बुंगइष्टदेवतासके…

श्रीश्रीश्री युक्त बुंगदेशस[1] विज्याना च्वंम्ह इष्टदेवतायात ।

१– बुंगदेशयात जुजु अंशुवर्माया सं. २९ यागु बुंगजाउलाखेलया शिलापत्रस "बुगायूमिग्रामिनः" धका च्वयातल । थूगु थाय्यात अमरापुर धका नं धाई ।

माणिग्लाया राजापनिसन...
मंगः लायकूलिस विज्याना च्वंपि जुजुपिन्सनं ।

निस्त्रपेयात... विचाः याकेत (चलय् याकेत) ।

भाषाश्वति... थुलि ब्यहोरा जुल ।

श्री ३ त्रैलोक्यनाथ...
मान्सम्मान् विशेषं मानेयाय् योग्यम्ह स्वंगुलोक (स्वर्ग, मर्त्य, पाताल) या स्वामिजुया च्वंम्ह ।

इष्टदेवताया... थतः भिगु कल्याणगु याईम्ह वसपोल ईश्वरयागु ।

स्नानजात्रा... प्रतिवर्ष चैत्रशुक्ल पूर्णी सतिखुन्हू जुईगु न्हवंलुईगु महास्नान जात्रा ।

रथजात्रा... स्नानयाकालि दशकर्म संस्कार ज्याखँ सिधयेका रथस बिज्याका तयाततले अर्थात् जावलाजात्रा सिमधःतले गुलिनं थितिरिति यायेमाःगु दु ।

बुंग बिज्याकेस... रथं क्वकया बुंगदेशस विज्याकेगु व अनंलि ।

तवबाहार बिज्याचकेस..
यल तःवाहाले विज्याकेगु निम्ति नं ।

४) राजापनिस्यन जुजुपिन्स नं ।

समस्त ज्या तोडतावं..
फुक्कफाक्क ज्या दिनाजूसानं ।

न्ह्यथ्यातक बिज्यायमाल...
लिमबाकूसे पाय्छि ईले छु समय न्ह्यः विज्याय माःगुजुल ।

थुति जात्रास.. थुलि जात्रा उत्सव जुईबले ।

शोककष्ट जुरसां दुःखकष्ट (सितबुततन) जुल धाःसनं ।

वाद्यबादन मदयके मदो...
अनिवार्यरूपं वाजंबिजं थाना मवसेमगाः ।

श्वति भाषा... थुगू ब्यहोरा ।

५) जुवराज श्रीश्रीजोगनरसिंह साक्षी तयाव…

राजपुत्र युवराजाधिराज योगनरेन्द्र साक्षि तयालि ।

भगीरथभयी व साहुतिनं तयाजुरो…

मन्त्रि भगीरथभैयायागु सरसल्लाह समेतक्या तयागु जुल ।

रथया मारको… रथजात्राया लागि आवश्यक सामग्री ।

थवने लुंपतिस… दछिन्ह्यः हे सुवर्णपत्रस ।

चोस्यंतको… उल्लिखित अनुसार ।

प्रमानं यायमारजुरो…

प्रमाण थें दस्तुर बमोजिम चलेयायेमागु जुल ।

६) वेसतपनिस्यन निस्त्रपे थथ्य…

विस्योतय्सनं विचाः संचाः यायेमागु थथे ।

वयसेवासे शस्य आदिन…

वयबवारी बुयावःगु बुईँपिनातगु अन्नवस्तु आदिनं ।

बेलस दुतकयाव… ईलेविले सयेसामा दुतकयालि ।

निदान यायमार विचाः संचाः यानातयेमाल ।

थवथबस मर्ज्जादाथ्य वाह्रीकन…

थःथःपिगु थिति नियम बमोजिमजक याय्‌दु(अन्यथा)।

कचंगल थङन… ल्वापुख्यापु याना कचिगः ।

सनेमदो… यायेमदु, सनेमदु ।

७) श्री ३ बुंगइष्टदेवयाके…

श्री ३ बुंगमलोकेश्वर इष्टदेवताप्रति श्रद्धातया ।

भिङकं निस्त्रपेमार…

भिन्नकं वाँलाक्क शुद्धरुपं विचाः संचाः याय्‌माल ।

रथजात्रा स्नानजात्रास…

रथजात्रा व स्नानजात्रा याईवले ।

राजापनिस्के… जुजुपिन्त ।

न्ह्यकास्यं… छुं दिन न्ह्यव हे ।

निमन्त्रणा वयमार निमन्त्रणा यावने माल ।

थव थवस भाराजुक्व…

थ:थ:पिसं जिम्मा कयात:गु ज्याखँ जुक्व ।

न्ह्यकास्यं… छु दिन न्ह्यव हे ।

तारलाचकेमार… आवश्यक सामग्री ज्वरे याना तयेमाल ।

रथयात सिसाहार रथ दयेकेत मा:गु सिसाहा व ।

८) पखि ओलत· रथस हिनेगु पौ व जंगल:खिप: ।

आदिनं… इत्यादि वस्तु ।

तारलाचकेमार… आवश्यक सामग्री दयेकेमाल ।

छातथ्यं… थिक पाय्छि जुईक लक्षण प्रमाण थें ।

बालाहितो धरकोतो…

रथया सिसाहा दय्किपि बाहॆत, घ:चाले धकू तईपि घ:कूत ।

चोयकं हयमार… च्वयकालि स:ता हय्माल ।

थुति थव थवस भारास…

थलि थ:थ:पिगु कार्यभारया ज्याखँस ।

चेतमतरसा मयातसा

चित्ततया ध्यानतया यदि मयात धा:सा (उम्हेसित)।

श्री ३ बुंगइष्टदेवया…

श्री ३ करुणामय बुंगमलोकेश्वरया ।

९) कुदृष्टि… मभिगु दृष्टिलाई दच:यागु दोषलाई ।

श्रीश्री थाकुरया· श्रीश्री थाकुर जुजुयागु ।

गुणाहागारजुरो… गुणयात हाचांगाम्ह आज्ञापालन मयाम्ह कृतघ्न जूम्ह जुल ।

थ्वतिभाषा… थुलि ब्यहोरा च्वयागु जुल ।

जुवराज श्रीश्रीजोगनरसिंह साक्षी तयाव…

थुकिया साक्षि श्रीश्री योगनरेन्द्र जुल ।

भगीरथभयीयाव· मन्त्रि भगीरथभैंयाया ।
साहुतिन तयाजुरो सरसल्लाह् कया तयागु जुल ।
वाराहीपनिस्यन··· वाह्रैं तयेसनं ।
१०) निस्त्रपेथश्य विचा: संचा: यायमा:गु थुगुरुपं ।
थवथवस··· थ:थ:पिन्सं ।
न्ह्यापाया गथ्य··· न्हापा न्हापा गुगु कथं ।
छातजुर... थिक पाय्छि जुईक लक्षणप्रभाव थें दयेकूगु ।
श्रथ्य यायमार··· उगु कथं याय्माल ।
सलतयूके धक··· स:त: वयेकाजक ।
लिब्बातके धक··· थ:गुतालं मतापं च्वंना लिब्वाका ।
चोनेमदो··· च्वनेमदु ।
थाकूरपनिस्यन जुरसां···
जुजुपिन्सनं जूसां ।
पर्याय पर्याय थ्यं··· पर्याय पर्यायय् चलेजूगु कथं ।
११) न्ह्याया व्यवहारतिरयाङ···
न्हापायागु व्यवहारकथं याना ।
बिज्यायमार··· विज्यायमा:गु जुल ।
थ्वति भाषा··· थुलि खँ ब्यहोरा च्वयागु जुल ।
जुवराज श्रीश्री जोगरसिंह साक्षी तयाव···
युवराज श्रीश्री योगनरेन्द्र मल्ल साक्षि तयालि ।
भगीरथभयीयाव· मन्त्रि भगीरथभैंयायागु ।
साहुतिन तयाजुरो सरसल्लाहकथं तयागु जुल ।
थ्वथ्यं··· थुगु कथं ।
घलकोपनिस्यन··· घ:कूतयेसंनं ।
१२) निस्त्रपेथश्य थुगुकथं विचा: संचा: याये ।
न्ह्यायामर्ज्यातथ्यं न्हापायागु थितिरिति अनुसारं ।
वेहपेमार··· व्यहोरे याये चलेयाय् माल ।

पुरान श्रोलत खेलेमदो···

पुलांगु चनाच्वंगु स्यनाच्वंगु रथस हिनेगु पौ व जंगल:खिप: छ्यलेमदु ।

माहालायपनिस्यन महांतयेसनं (प्रहरीसैनिक) ।

श्रोलत पुरान यायमदो···

पौ खिप: पुलांगु याय्मज्यू ।

लिब्बातके मदो··· लिब्बाका च्वनेमदु (ठिकसमय) उपस्थित जुयेमाल ।

थ्वगुर पहरन··· थुगु पह:लं थुगु किसिमं ।

निस्त्रपेमार··· विचा: संचा: याय्माल ।

१३) थथ्यमयातसा···

थुगूरुपं मयातघा:सा ।

श्री ३ बुंगइष्टदेवताया··

श्री ३ करुणामय बुंगमलोकेश्वरयागु ।

कुदृष्टि··· मभिंगु मिखां स्वई दय:यागु दोषलाई ।

श्रीश्री थाकुरया गुणाहागार जुरो···

श्रीश्री जुजुयागु गुणयात हाचांगाम्ह आज्ञापालन मयाम्ह कृतघ्न जूम्ह जुल ।

थ्वति भाषा··· थुलि खँ व्यहोरा च्वयागु जुल ।

श्रीश्री जोगनरसिंह साक्षि तयाव··

श्री श्री योगनरेन्द्र साक्षि तयालि ।

१४) भगीरथभयोया व साहूतिनं तयाजुरो··

मन्त्रि भगीरथ भैंयायागु सरसल्लाह कयातगु जुल ।

पुनभाषा··· हानं मेगु खँ व्यहोरा च्वयागु जुल ।

श्रीश्री जयश्रीनिवासमल्ल थाकुरसन···

श्रीश्री जय श्रीनिवासमल्ल थकू जुजुनं जुलसां ।

श्री ३ बुगइष्टदेवता प्रीतिन···

श्री ३ करुणामय बुंगमलोकेश्वर थव इष्टदेवतायांत समर्पणनिम्तिं नं ।

आरती गुथि दुन्ताया भाषा थ्वति…

आरतीगुथि प्रदीपदानया लागि थुलि खँ व्यहोरा च्वयागु जुल ।

१५) रोव १२० वंन्ह्याक, भूय रोव १० वंन्ह्याक, रोव ५ ङखो, रोव ३ ज ३ चेतक्व, रोव २ × भोलोक, कर्ष २ × तिचोथलि, भूयखा ३ × पाघारिक्यव, जव ३ कु ७ तव वाहर जावछे, खा ८ कु ९ पातार…

वंन्ह्याक नाम बुँरोपनि १२०, हानं वंन्ह्याक नाम बुँरोपनि १०, न्येखू बुँ रोपनि ५, चेतक्व नाम बुँरोपनि ३ व स्वजु ३, भोलाख्यः बुँरोपनि निपीत्या, तिचोथलि बुँ कर्ष २ × तिचोथलि धैगु बुँ वापीत्या २×, हानं पाघारिक्यववारी रोपनी स्वपीत्या ३×, तः बाहालस च्वंगु जाःगु छेँ स्वजु प्रमाण व कु न्हेकु दईच्वंगु अनसं च्वंगु पाताल जग्गा च्याखा व गुकू प्रमाणं दईच्वंगु ।

१६) थंतिछे भूयखा १ कु १०, बुगदेवलत निवन्ता जावछे…

हानं थंतिछेँ छखा कु १० दईच्वंगु निवन्ता नाम जावछेँ ।

थ्वति बुछे क्यव दुन्ता जुरो…

थुलि क्यव व छेँ समर्पण याना जुल ।

थ्वतिया वरसानन थुकिया दयँदसं ।

ताम्रपत्रस चोस्यतको…

सिजःपौति उल्लेख याना तयातक्व ।

सामग्री दयकं… सरसामग्री दयकालि ।

१७) नसचास बलह्निस…

सुथन्हापन व वहँनी ।

आरती छोयके मारजुरो…

आरतीमत छ्वयके माःगु जुल ।

यल वात्लखुवारया कोवाहारत्वारया भूजोङ...

यलया वलखु व कोवाहा टोलस च्वनपिसं भू (देमा) ज्वनाविये ।

कुसरिया जुगिनेम्हस्यन...

कुसरिया जोगि निम्हसिनं ।

शंख पुयकेमारजुरो...

शंख पुयकेमाल जुल ।

थ्वति भाषा... थुलि ब्यहोरा खँ च्वया ।

१८) गुथि समुहपनिस्यन...

गुथिहारछिसिनं ।

ताम्रपत्रस चोस्यतया...

ताम्रपत्रस च्वयातया ।

दानपत्रस चोङथ्य दानपत्रस च्वयात:थें ।

निस्त्रपेमार... विचा: संचा: याना चरलपे जुल ।

खानछम्ह.. छेँखाँ छम्ह, छम्ह ।

वोथिवाहाब्यनकं करदस्तुर माफी विया ।

प्रसन्न जुया जुरो थुलि राजानं प्रसन्न जुया व सन्देश वक्से जूगु जुल ।

भूयरोव ७× तगनालाजा, रोव १ ज ३ मतखेल...

हानं तगनालाजा नाम बुँरोपनि न्हेपित्या ७ ×, मतख्य: धैगु बुँरोपनि छपि व स्वजु १।।।

१९) रोव ५ चोवाहरक्व, भूयरोव ४ चोवाहरक्व, भूयरोव ३ चोवाहरक्व, रोव ७ × ङखो, भूयरोव १ ज व १ ङखो, रोव ५ ङखोयिता, भूयरोव २ ङखोयिता...

चोवा:क्व बुँरोपनि ५ हानं चोबा:क्व बुँरोपनि ४, हानं चोवा:क्व बुँरोपनि ३, न्येखू बुँरोपनि न्हेपित्या ७ × हानं न्येखू बुँरोपनि छपि जछि १। न्यखुयिता बुँरोपनि ५ हानं न्यखुयिता बुँरोपनि २ ।

२०) रोव ५ थंसियाकातद्दरो ३ खोसिपरिलीवने, रोव ७ लघनाबु, भूयरोव ५ लघनावु, खा २ क्यव, भूयखा ४, ध्वाखानपि पुखुडियेतावयव, खा २ तववाहारयंताछे ··

थंसियेकाद्दल रोपनि ५, खोसिपरिल्युने च्वंगु रोपनि ३, लघनाबुँ रोपनि ७ हानं लघनाबुँ रोपनि ५, छेँखा २ क्यववारी सहित हानं छेँखा ४, ध्वाखाँपिने पुखूया येताक्यव सहितगु, तःवाहाया येताछेँ निखात्या हिसाब ।

२१) थंतिछेया छेडिकोट १, ला १, जव ३ बुंगदेवलननि महाकाल ग्रन्थि लीवनेछे, थुति वुछे वयव दुन्ता जुरो···

थतिछेँया छेडिकोट १ छेँखा १, बुंगद्यःननिस च्वंगु महाकालग्रन्थि ल्युने च्वंगु छेँ स्वजु समेत थुलि छेँ बुँ सहितं दोहलपा तयाजुल ।

थ्वतिया वरसानन थुलिया आयस्तानं दयँदसं ।

ताम्रपत्रस च्वरयतको···

तामापत्रस च्वयातव्व ।

२२) सामग्री दयकं ··

सरसामान दयकालि ।

बाह्निसव बाचासव···

ह्निनसिया बान्हिल्यू व चान्हेसिया वाचाल्यू ।

आरती छोयकं निस्त्रपेमार जुरो···

आरतीमत छोयका बिचाः संचाः याना तयमाल जुल ।

सातिग्लत्वारया न्हूफलेत्वारया···

सौगः टोल व न्हूफले टोलयापिन्सं

वभु जोङ··· वभू (देमा) ज्वना विये ।

कुसरिया जुगिनेम्हस्यनं ··

कुसरिया जोगिनिम्हसिनं ।

शंख पुयकेमारजुरो...

शंख पुयकेमाःगु जुल ।

२३) **थ्वति भाषा** थुलि ब्यहोरा खँ ।

गुथिसमुहपनिरयन गुथिहारछि समूहनं ।

ताम्रपत्रस चोस्यतया...

तामापत्रस च्वयातया ।

दानपत्रस चोङथ्य दानपत्रस उल्लेख यानातःगु अनुसार ।

बेलमफेस्य... ईब्योयात उल्लंघन मयासे पाय्छि ईलय् ।

निस्प्रपेमारजुरो... विचाः संचाः याना चरलपे जुल ।

खानछम्ह वीथिवाहाब्यनकं..

छेँखा छम्हछम्ह करदस्तुर कयालि ज्याखँ सिध-यके माल ।

प्रसन्न जुयाजुरो... थुलि राजानं प्रसन्न जुया व आज्ञा जुल ।

२४) **वीथिवाहाया खँ थ्यन चोङथ्य**...

थन थ्यँपिं च्वना च्वंपिसं करदस्तुर याय्माःगु खँयात (सुनानं)

प्रमान जुरो... अनपत्यार यायमदु प्रमाणित यानाविया ।

पुनर्व्वार... हाकनं मेगु वन्देज ।

जीवमजीव धास्यं विनतियायमदो...

(थुगु ज्याखँस सुनानं जुलसां) ज्यूगुयात मज्यू मज्यू-गुयात ज्यूधका जिद्दीयाना जुजुया हजुरीस विन्ति याय्मदु ।

राजपनिस्यन... यदि जुजुपिन्सं जुलसां ।

२५) **मवेको व्यङकेमदो**...

मज्यूगुयात ज्यू धका धायमदु ।

ब्यङपतिमब्यङकेमदो...

ब्यनीगु अर्थात ज्यूगु छिगु ज्यायात ज्यामछि मज्यू-धका निषेध यायेमदु ।

थ्वति भाषा··· थुलि ब्यहोरा खँ ।

जुवराजा श्रीश्री जोगनरसिंह साक्षितयाव···

युवराज श्रीश्री योगनरेन्द्र साक्षि तयालि ।

भगीरथभयीयाव साहूतिन तया जुरो··

मन्त्रि भगीरथभैया सरसल्लाह कया तयागु जुल ।

पुन भाषा··· हानं मेगु ब्यहोरा खँ ।

२६) सत्व श्रीश्री जय श्रीनिवासमल्ल थाकुरसन···

चसपोल श्रीश्री जय श्रीनिवासमल्ल थकूजुजुनं ।

ओहोप्रतापयात दुन्ता···

ओहया पताका छायगु निम्ति आयस्ता दुहलपागु जुल ।

रोव २ जव २ साखलेखवु···

साखलेक नाम बुँरोपनि निपीत्या २ ×

ताहावघरया पेकदाम···

ताहाकःगु धलपौस अंकित दामँ ।

थ्वति वरसाननं··· थुगु आयस्तां दयँदसँ ।

ओकरा कुन्हू··· बुंगदचःया रथ मंगःलायकूलिथ्यनी खुन्हू ।

२७) ओह प्रतापस तङन···

ओहपताकास मगाः मचागु तन्य माल ।

ताम्रपत्रस चोस्यतया···

तामापत्रस च्वयातया ।

दानपत्रस चोङथ्य दानपत्रस च्वंगु थें ।

गुथिसमुहपनिस्यन गुथिछि समूहनं ।

निस्त्रपेमारजुरो··· विचाः संचाः याय्माल जुल ।

भूयरोव ६ जव १ यमचो, कर्ष १ जव १ वलाता कर्ष १ जव ३ मति··· हानं यमचो नाम बुँरोपनि खुपि व जछि ६। वलाता नाम बुँ कर्ष १ व जछि, मति नाम बुँ कर्ष १ व स्वजू ।

२८) थ्वतिया वरसानन...

थुगु वुँया आयस्तानं दयँदसँ ।

कार्तिककृष्ण प्रतिपदाकुन्हु ..

कात्तिककृष्णया पारुखुन्हू ।

श्री ३ बुंगइष्टदेवया अग्रस...

श्री ३ करुणामय बुंगमलोकेश्वरया न्ह्य:नेसं ।

होम छोयकं .. जज्ञहोम यानालि ।

मासउपवासन चोङ धर्म्मुनि पनि...

माय्‌अवसं च्वना धर्म यावपिन्तनं ।

नोफिन कँ .. चिपँ थिका नुफेनके अर्थात् लछितक्क निराहारं अवसं च्वंपिन्त चिभ्यानका व्रत साङ्गि याय्‌गु ।

२९) भूय राष्वक आदित्यबार प्रति...

हानं लाथ्वईगु आईतवार पत्तिकं ।

श्री ३ लोडेक्वडेभट्टारकासके...

श्री ३ लुन्डिकुन्डी भैरवयात ।

म्ह १ हँस दयकं पूजायाङन ..

म्हछि हय्‌ँ सहित याना पूजा विये ।

ताम्रपत्रस चोस्यंतया ..

तामापत्रस च्वयागु ।

दानपत्रस चोङथ्य दानपत्रस च्वंगुथें ।

गुथिसमुहपनिस्यनं गुथिहारछि समूहनं ।

३०) निस्त्रपेमारजुरो..

विचा: संचा: याय्‌माल जुल ।

भूयरोव ६ वलवुस...

हानं वलवुस च्वंगु खुपिक रोपनिबुँ

थ्वया बरसानन... थुकिया आयस्तानं दयँदसँ ।

श्री ३ बुंगइष्टदेवया अग्रस चोङ...

श्री ३ करुणामय बुंगमलोकेश्वरया न्ह्य:नेस च्वंगु ।

सुवर्णप्रनारीस चोङ लुँहितिस च्वंगु ।

महादेव पूजा याचकं··

महादेवयात पूजायाके ।

३१) ताम्रपत्रस चोस्यतया···

तामापत्रस च्वयातयागु ।

दानपत्रस चोङथ्य दानपत्रस च्वयात:थें ।

गुथिसमूहपनिस्यन गुथिहारछि समूहनं ।

निस्त्रपेमारजुरो··· विचा: संचा: याय्‌माल जुल ।

भूय न्हवनगुथिस दुन्ता···

हानं न्हवं (महास्नान) गुथि निम्ति समर्पण यानागु ।

रोव ६ सिलंवु थ्वतिया वरसानन··

सिलंवु नाम जग्गा रोपनि खुपि थुकिया आयस्तानं दयँदसँ ।

३२) गंगाजल आदिन··

गंगाजल आदि सहित याना व ।

ताम्रपत्रस चोस्यतव्व···

तामापत्रस च्वयातव्व ।

सामग्री दयकं·· विविध सामग्री दयकालि ।

श्री ३ वुंगइष्टदेवता स्नान याचकं··

श्री ३ इष्टदेवता वुंगमलोकेश्वरयात स्नान याके ।

पञ्चतार वादच थाय्‌···

पञ्चताल वाजा (मुरुजा, प्वंगा, ता:, राग, गीत) थाना व चचा हाले ।

आरती छोयकेमार जुरो···

आरतीमत छ्वयके मा:गु जुल ।

३३) भूयस्वगुर जात्रास···

हानं थ्‌गु स्वंगु[१] जात्राया उत्सवस ।

---

१. गा:बाहाया जात्रा, नुग:या जात्रा, लगंया जात्रा ।

पञ्चतार वादच थास्यं ..

पञ्चताल वाजा थाना ।

आरती छोयकेमार जुल ..

आरतीमत छ्वयकेमाःगु जुल ।

थ्वति भाषा .. थुलि ब्यहोरा खँ ।

गुथि समूह स्वखलकनं ..

स्वखलः गुथियारछिंसिनं ।

ताम्रपत्रस चोस्यंतया

ताम्रपत्रस च्वयातयागु ।

दानपत्रस चोङथ्य दानपत्रस च्वंगुथें ।

३४) निस्त्रपेमार जुरो ...

विचाः संचाः याय्‌माःगु जुल ।

भूय शिवरात्रगुथिस दुन्ता ...

हानं शिवरात्रिगुथि निम्ति द्वहलपा ।

रोव ७ कलखोचा कलखोचा नाम बुंरोपनि ७

थ्वतिया वरसाननं थुकिया आयस्तानं दयँदसँ ।

ताम्रपत्रस चोस्यतक्व ..

ताम्रपत्रस च्वयातक्व ।

सामग्रो दयकं .. सामग्री दयकालि ।

पेपहरसं .. प्यंगु प्रहर (सुथे, न्हिने, वहनि, चान्हे)

पूजायाय्‌मारजुरो पूजा याय्‌माल जुल ।

३५) थ्वति श्रीश्री जय श्रीनिवासमल्ल थाकुरसन ...

थुलि जुजु श्रीश्री जय श्रीनिवासमल्ल थकूजुजुनं ।

दुन्ता .. द्वहलप्यूगु जुल ।

गुथिस .. गुथिया निम्तिनं ।

ताम्रपत्रस चोस्यतया ...

तामापत्रस च्वया तयागु ।

---

१. बूवाहाया पञ्चतालखलः, ववावाहाया पञ्चतालखलः व ओकुवाहाया पञ्च-तालखलः ।

दानपत्रस चोङथ्य मयातसन...

दानपत्रस च्वयातथें मयातसा उल्लंघन यातसा ।

श्री ३ बुंगइष्टदेवताया कुदृष्टि

श्री ३ बुंगइष्टदेवतायागु मभिंगु दृष्टिलाई, दच:यागु दोषलाई ।

३६) **श्रीश्री थाकुरया**...

श्रीश्री थकूजुजुया ।

गुणाह्‌ागार जुरो वचन उल्लंघन याम्ह, गुण ह्‌ाचांगाम्ह, कृतघ्न जूम्ह जुल ।

थ्वतिया भाषा... थुकिया ब्यह्‌ोरा खँ ।

जुवराज श्रीश्री जोगनरसिंह साक्षी तयाव...

युवराज श्रीश्री योगनरेन्द्र साक्षि तयालि ।

भगीरथभयोयाव मन्त्रि भगीरथभैंयाया ।

३७) **साहूतिन तयाजुरो**...

सरसल्लाह याना तया जुल ।

थ्वति गुथिस.. थुगु गुथिस ।

राजा प्रमान जोवाल..

जुजुया भारदार जुयाच्वंपिंसनं ।

गुथिकतक आदिनं गुथिजन व कर्पिसनं सुनानं ।

कचंगला थनेमदो ल्वापुख्यापु कचिंगल यायमदु ।

कचंगल थनसा... कचिंगल यातसा ।

३८) **गोब्राह्मणादि पञ्च महापातक**...

गोब्राह्मण आदि घातक यानागु न्यागु[1] प्रकारया तधंगु पाप ।

राक जुरो... लाईगु जुल ।

पुनभाषा... ह्‌ानं मेगु खँ ।

---

१. गोहथ्या, ब्राह्मणहथ्या, गुरुहथ्या, स्त्रीहथ्या, बालहथ्या । पञ्चानन्तर्ययाय– तथागतदुष्टचित्तरुधिरोत्पाद, स्तूपभेद, संघभेद, मातृवधः, पितृवधः ।

माणिग्लस बसरपाव चौक्वस्पन…

मंग:लायकूस वासयाना च्वंक्वसिनं ।

चाकसि विथिस धरमासालेस…

करदस्तुर वमोजिम रथया ल:सि व ध:मा सावनेयात

सुनानं राजाप्रमान याके धायाव…

सुं गुम्हेसिनं जुजुयाके, भारदारयाके खुसामत याना व

३९) वेनकेमदु… ज्या याय्म्वाकेत तोह् तय मदु, अलग जुयेमदु सह-भागि जुय्मा: ।

ग्वम्हन वेनकर… गुम्हसिनं ज्याया़य् म्वाकेत तोहचित

ओम्हयात… उम्हेसित ।

श्रीश्री बुंगइष्टदेवताया कुदृष्टि…

श्रीश्री बुंगइष्टदेवताया मभिगु दृष्टिलाई, दोषलाई ।

राजाया गुणाहागार…

जुजुया आज्ञा उल्लंघन याम्ह, गुण हाचांगाम्ह कृतघ्न जुई ।

थ्वति भाषा… थुलि ब्यहोरा खँ ।

जुवराज श्रीश्री जोगनरसिंह…

युवराज श्रीश्री योगनरेन्द्र ।

४०) साक्षी तयाव साक्षि तयालि ।

भगीरथभयीयाव… मन्त्रि भगीरथभैंयाया ।

साहूतिन तयाजुरो सल्लाहकया तयागु जुल ।

पुनभाषा… हानंमेगु खँ जुल ।

श्रीश्री राजन प्रजापति दु:खवीय थुति…

श्रीश्री राजानं जुलसां प्रजागणपिन्त दु:ख वियागु

थुति अर्थस जुरो थुलि कारणस जुल ।

गढप्राकार ज्या… गँ प:खा: दय्केगु ज्या ।

४१) तासालज्यास…

तासायगु ज्या याय्गुली ।

दछिस छपोल... दछी छकः ।

जार्थसिकायस... गँ पःखाः म्वःथुनेगु ।

राजिकया ज्यास राजकाजया ज्यायाय्गुली ।

थ्वति ज्यास सुनानं..

थुगु ज्याखँय् सुनानं जुलसां ।

वेङमवेङ धास्यं... ज्या छि मछि धका त्वह् तया ।

मयायमदो... मयासेंमगाः ।

४२) ग्वम्ह मयात ओम्हयाके...

गुम्हेसिनं मयात उम्हसिके

वसुत काय खचिन चेय...

वसुजा (वसाः) कायदु, छुँ समयतक चिनातयेनंदु ।

पाखान पिकाय... पाखानं सालापितहये

जोग्यजोग्यथ्य शास्तियाय्...

ठिकठिककथं कसाः याये ।

थथ्य याङाधक... थुगुकिसिमं दुःखकष्ट विलधका

प्रजापनि दुःख चाय्मदो...

प्रजागणं दुःख ताय्मदु ।

४३) राजापनिस्यन जुरसां...

जुजुपिन्सं जूसानं ।

थवके निस्त्रपु धक थः म्हं विचाः याना च्वनागुदुधका ।

वेङकेमदो.. मयाय्मदु ।

कुम्हरजुपनिस्यन जुरसां...

सैनिक सिपाहितय्सं जूसां ।

प्रमानपनिस्यन जुरसां...

भारदारपिन्सं जूसां ।

थवथवस्के निस्त्रपुधक...

थःथःपिसं विचाःयाना च्वनागु दु धकानं ।

४४) थुति वीथिवाहा वेङकरसा...

थुलि दस्तुर कर उल्लंघन यातसा ।

श्री ३ बुंगइष्टदेवताया कुदृष्टि…

श्री ३ बुंगमइष्टदेवताया कुदृष्टि लाई ।

श्रीश्री जोगनरसिंह साक्षी तयाव…

श्रीश्री योगनरेन्द्र साक्षितयालि ।

४५) भगीरथभयोयाव साहूतिन तया…

मन्त्रि भगीरथभैंयाया सरसल्लाह कया तया ।

पुनभाषा… हानं मेगु खँ ।

श्रीश्री राजापनिस्यन जुरसां…

श्रीश्री जुजुपिन्सं जूसां ।

प्रजापनि मुमारकं प्रजागणपिन्त म्वाय्क म्वाय्कं

अति दुःखवीयमदो अपालं तस्सकं दुःख वियेमदु ।

४६) मुमारकं फछिनं…

म्वाय्कं भतिचा हे ।

दुःख वीरसा… दुःख विल धाःसा ।

प्रजापनिस्यन राजायाके…

प्रजागणपिन्सं जुजुया थाय् वना

फिरादयाय्मार… जाहेर उजूर यायेमाल ।

जुक्तिथ्य प्रजापनिस्यनं…

न्ह्यागु जतनं प्रजापिन्सं

मयायमदो… मयासें मगाः ।

परमाननं मयायमदो…

भारदार प्रमुखनं मयासें मगाः

४७) थ्व समस्तं थ्व ब्याक्व खँ ।

श्री ३ बुंगईष्टदेवताया आज्ञानं…

श्री ३ करुणामय बुंगमइष्टदेवताया वचननं आज्ञा-
नुसार

परम्पराचोस्यं तया जुरो…

परम्परानिसें चलेजुया वईच्वंगु खँ च्वयातया जुल ।

श्रीश्री जय श्रीनिवासमल्ल थकुरया···

श्रीश्री जय श्रीनिबासमल्ल थकूजुया

थवदेहन पिकायाव थःगु शरीरनं पिकया तयागु (थःगु हिसमानं भाःपा प्रेमयाना तःगु धैगु अर्थ)

४८) **भगीरथभयोया चौतारायाङाव थवदेहेव**···

मन्त्रि भगीरथभैया चौतरिसा याना लिसें वयानं थःगु शरीर समान् प्रेम याना तःगु

ओव भीन्नमयाङा उलिहे समानं भाःपा उतिखना तयागु जूया निम्तिनं।

मेवनं भीन्नयायमदो···

मेमेपि सुनानं जूसां फरक याय् मदु (अलग खने-मज्यू) थःगु वचन आज्ञा निर्देशनयात प्रजालोक-जननं श्री बुंगमलोकेश्वर व जुजु व मन्त्रियागु पूर्णरूपनं आत्मसन्देश हे खः धका दृढनिश्चय याय्-मागु जुल धका धयातःगु जुल।

थ्वतिया साक्षी··· थुकिया साक्षि प्रमाण

श्री ३ बुंगइष्टदेवता···

श्री ३ बुंगमलोकेश्वर

४९) **श्रीश्री जोगनरसिंह थकुरस**···

श्रीश्री योगनरेन्द्र थकूरस

पुनभाषा·· हानं मेगु खँ।

सएव श्रीश्री जय श्रीनिवासमल्ल थकुरसन···

वसपोल श्रीश्री जय श्रीनिवासमल्ल थकुरजुनं।

५०) **स्वमाता श्रीश्री भानुमतीदेवी सनामन**···

थव माँ श्रीश्री भानुमतीदेवीया नामँ

श्री ३ बुँगइष्टदेवता प्रीतिन···

श्री ३ बुंगमइष्टदेवतायात ब्रहलपे निम्ति

जोगीचक्रगुथिस दुन्तास भाषा थ्वति···

कानफताजोगिजनपिन्त नकीगु वन्देज निम्ति समर्पण यानागुया व्यहोरा थुलि।

रोव ६ अफल रो ४ × ङखो···
अफल नाम बुँरोपनि ६ न्येखु नाम बुँरोपनि प्यपी-त्या ४ ×

५१) रोव २ × कोल जलधुनिक्व रोव ४ यिलदु रोव ३ ज ३
खोलंवु·· कोलज-हुक्व रोपनि निपीत्या २ ×, यिलदु बुँरोपनि ४, खोलंवु नाम रोपनि ज:छिपा प्यपी ३।

थ्वति वुँथा वरसानन···
थुलि बुँया आयस्तानं दयँदसँ

ताम्रपत्रस चोस्य तक्व··
तामापत्रस च्वयातक्व

सामाग्री दयकं·· सरसामान दयकालि

५२) चैत्रकृष्णया अमावास्याकुन्हू··
चैत्रकृष्ण औंसिकुन्हू

तववाहरस घटस्थापन याङन···
त:वाहाले न:लासनालि

जोगीचक्रनकेमाल जुरो···
कानफताजोगीपिन्त नकेत्वंके मालजुल।

थ्वति भाबा··· थुलि ब्यहोरा खँ।

श्री ३ त्रैलोक्यनाथया···
श्री ३ त्रिलोकनाथ बुंगमलोकेश्वरया

५३) चरणारविन्दया सेवक···
चरणकमल पादुकाया सेवक जुयाच्वंम्ह।

जुवराज श्रीश्री जोगनरसिंह थाकुर साक्षी तयाव···
युवराज श्रीश्री योगनरेन्द्र थकूजु साक्षि तयालि।

भगीरथभयीयाव साहूतिनं···
मन्त्रि भगीरथभैंयाया सरसल्लाह कया व

५४) चोस्यतया जुरो···
च्वयातया जुल।

लिखित नक्रवाहार बिश्वसिंह…
थ्व ब्यहोरा च्वया ब्यूम्ह यल नःवाहाया विश्वसिंह जुल

श्रेयोऽस्तु सम्बत ७९३…
श्रयोस्तु नेपाल सम्वत् ७९३

फाल्गुणशुक्ल दशमी आदित्यवार…
फागूया दशमी आदिवाः

५५) थ्वकुन्हु थ्व संवच्छललोहो…
थुखुन्हूया दिनस थुगु शिलापत्र

स्थापना याङा जुरो…
तयातयागु जुल।

थ्वति वंधेज… थुगु वन्दोवस्त (वन्देज)

राजानं प्रजानं मानय यायमार जुरो…
जुजुनं लोकजननं आदरतया मान्यता वियेमाल जुल।

शुभ… भिंनेमा कल्याण जुयेमा।

५६) पुनभाषा… हानं मेगु खँ।

पसिल्यापनिस… पसः तयाच्वंपि पसल्यातयके नं।

ध्यसा… धेमा धेबा

सिथिया चेक्न पेडञकूत…
सिथिनखःया अवसरस चिकं प्यकुले

सुनानं ग्वाहारियातसां…
सुनानं अर्थं विया सहयोग यातधाःसानं।

वेङकेमदो जुरो… गनेमदु, पनेमदु जुल।

५७) पुनभाषा… हानं मेगु खँ।

श्री ३ त्रैलोक्यनाथया रथजात्रायात…
श्री ३ त्रिलोकया नाथ वुंगदचःया रथजात्रा जुयाच्वंतले

लँजोगाजो मदोधक…
लँचोगाचो ज्वनेमदु धका

नोह्लाकस्तुनं··· घण्टाघोषण (नायखि च्वय्केवंस्तुं)

सुनानं रणिधनिधक धास्यं

साहू असामि धका

५८) **लागास्यं सनेमदो**

थ:थ:गु थाय्बाय् टोल नाघय् जुईवं ज्वनेमदु, कुने-
मदु, धले क्वफाय्मदु, इज्जत काय्मदु, स्वतन्त्रपूर्वक
श्री करुणामय वुंगदच:जात्रा स्वकिमा: धैगु अर्थ ।

श्री ३ त्रैलोक्यनाथ रथस विज्यातोले···

श्री ३ त्रिलोकनाथ वुंगदच: रथस विज्याना च्वंतले ।

सुनानं लकामन न्ह्यायमदो···

सुनानं जुलसां लाकां न्ह्यायेमदु ।

थुति न्ह्यानिस्यया थुलि न्हापांनिसेंया

५९) **नेम मानय यायमार**···

थिति नियम श्रद्धा आस्थातया मानय् याय्माल ।

थुति नेम मानय मयातसा···

थुलि नियम निष्ठा मानय् मयातधा:सा ।

श्री ३ वुँगइष्टदेवताया कुदृष्टि···

श्री ३ वुंगमइष्टदेवताया मभिंगु दृष्टिलाई ।

श्रीश्री थाकुरया गुणाह्लागार जुरो···

श्रीश्री थकूजुजुया गुणयात ह्लाचांगाम्ह आज्ञापालन
मयाम्ह कृतघ्न जुई ।

थ्वति भाषा··· थुलि ब्यहोरा खँ ।

६०) **जुवराज श्रीश्री जोगनरसिंह साक्षी तयाव**···

युवराज श्रीश्री योगनरेन्द्र साक्षि तयालि

भगीरथभयोयाव मन्त्रि भगीरथभैयाया

साहूतिनं तयाजुरो सरसल्लाह कया तयागु जुल ।

पुनभाषा··· ह्लानं मेगु खं ।

प्रजापनिस··· प्रजालोकपिनि थास (वुंगदच:या रथजात्रा जुयाच्वंतले)

वयबलिविस··· क्यव, लिवि, ननि, लाछि, चुक आदि स्थानस ।

६१) उच्चाटनथनसा··

वये॑ पहलं यथ्ये सनाः ह्लाजुलसा

सो आदिन·· थुजागु प्रकारया छुनं उपद्रव यातसां

भूमतलस·· भूमण्डलया जग्गाजमीनया गननं ।

कचंगल थनसा·· ल्वापुख्यापु याना कचिंगः यातसा ।

ओम्हयाके लुंप्ल १ उजापिं उपद्रवकार्यतय्‌त लुँ मय्‌छि १

श्रीश्री राजदण्ड जुरो··

श्रीश्री राजदण्डभागी जुइगु जुल ।

सुनानं थवथिथि इष्टमित्र धक कायमदो···

सुनानं थःथिति इष्टमित्र नाता कुटूम्व धकानं काय्‌मदु ।

६२) राजाप्रमानयाके··

राजभारदारपिंके ।

विनतियायमंदो·· जाहेर विन्ति नं याय्‌मदु ।

राजा प्रमाननं थव थवस्के··

राजभारदार थव थवपिन्सनं

निस्त्रपु धायंमदो जुरो··

विचाः संचाः यानाच्वनापिं धकानं थः यत्थे सनेमदु जुल ।

पुनभाबा··· हानं मेगु खँ ।

६३) थुगुर पर्य्यायस···

थुगु शासन व्यवस्थांनिसें (जुजु श्रीनिवासया पालंनिसें)

पुरा वाधययाङा पूर्णरुपं वन्देज दय्‌का ।

ग्ववेलसं·· गुग् ईलय्‌नं ।

पुरास्यनङाव··· थुगु व्यवस्था व्याक्व उल्लंघन जुल स्यना वन धाःसा ।

सुनानं··· सुं गुम्हसिनं जूसां ।

वेङमवेङ घायमदो ज्यूसाज्यु मज्यूसा मज्यू धका स्वैतं वास्ताकिस्ता मयाइगु इले ।

सकल प्रजापनिस्यनं

सम्पूर्ण प्रजालोकपिन्सनं ।

६४) ल्हीने मार जुरो

उगू स्थिति वन्देजयात सुधार उद्धार याय्माःगु जुल ।

थ्वति भाषा थुलि ब्यहोरा खँ ।

जुवराज श्रीश्री जोगनरसिंह साक्षी तयाव

युवराज श्रीश्री योगनरेन्द्र साक्षि तयालि ।

भगीरथभयीयाव मन्त्रि भगीरथभैंयाया नं

साहूतिन तयाजुरो सरसल्लाह कया तयागु जुल ।

६५) पुराज्यास थगु सम्पूर्ण ज्याखँस ।

चितायाक चिन्तन मनन याना ध्यान तयालि विचाःयाना च्वंम्ह ।

श्री राजवंश नरसिंह भा

श्री राजवंशया नरसिंह भा जुल ।

शुभ शुभकल्याण जुय्माल । अस्तु ।

जुजु श्रीनिवास मल्लजुया

संक्षिप्त – परिचय

१) तापाबाज्या··· शिवसिंह मल्ल

२) बाज्या··· हरिहरसिंह मल्ल

३) अबु··· सिद्धिनरसिंह मल्ल

४) माँ··· भानुमतिदेवी

५) जन्मदिँ··· ने. सं. ७४७ आश्विनकृष्ण तृतिया रोहिनीनक्षत्र वरियानयोग मङ्गलवार ।

६) धर्मपत्नी··· मृगावतीदेवी

७) काय्··· जय जोगनरसिंह (योगनरेन्द्र) मल्ल

८) भलि··· योगलक्ष्मीदेवी, नरेन्द्रलक्ष्मीदेवी, जयलक्ष्मीदेवी, प्रतापलक्ष्मीदेवी

९) मुद्रा (मोहर)···

अग्रभागस– थुगु मोह चाकःलागु खः । थ्वया दचःने सिथे छचालं लःहूबुत्तां चाहुय्कातःगु दु । थ्वया दुने भूपुरयन्त्राकृति बुत्ता तयातल । थुगु यन्त्रया प्यखेरसं 'ने'पा'ले'श्वर' अंकित यानातल । थ्वयानं प्यकुने जक शंख, चक्र, गडा, पद्म चिह्न दु । थुगु यन्त्रया दुने चाकःलागु बुत्ता तयालि थ्वया विचे ध्वःछध्वः तया निहा थला मलः थ्वया च्वय्यागु भागे आभरणयुक्त निगः कलश अंकित यानातल, अले थ्वया क्वसं '७८६' साल अंकित यानातःगु जुल ।

पृष्ठभागस– ल्यूने पाखेया सिथय् छचालं विन्दु फुतिफुति ६४ फुतितया चाहुय्कातल। थ्वया दुने षट्कोण बुत्ता तयातल। थुगु षट्कोणया दथुस आभरणयुक्त खड्ग अंकित यानालि थ्वया ज:ख: 'श्रीश्री जय' धका अंकित याना व्यूगु दु। अले षट्-कोणया प्रत्येक् कोष्ठस क्रमश: 'श्री निवासमल्ल' नाम अंकित याना शोभावृद्धि यानात:गु जुल।

१०) **लायकू**··· माणिगलराजप्रासाद (मङ्गलवजारया लुंज्या)

११) **स्वेष्टदेवता** श्री ३ बुङ्गमलोकेश्वर (करुणामय)

१२) **प्रशस्ति**··· वीणातालमृदंगगीतनिपुण:
सङ्गीतविद्यानिधि:।

१३) **थव अनन्यभक्त सेवक**···

यल उकुवाहा महाबोधिगृह (थैनाया जयश्रीविहार – जोथाबाहाया संस्थापक) जोधाजु शाक्यवंशजुनं आर्यभिक्षुसंघपिन्त पिण्डपात्र दानव्यूगु उपलक्षस ने. सं. ७८७ श्रावणशुक्ल अष्टमि वृहस्पतिवारया दिनस भव्यरूप सुवर्णसिंहासन जुजु श्रीनिवासयात समर्पण या:गु जुल।

थुगु सुवर्णसिंहासन दयँदसँ ज्येष्ठपूणिखुन्हू मंग:लायकू न्ह्य:नेसं च्वंगु श्री कृष्णमन्दिरया फले तया प्रदर्शनीरूपे ब्वया तयमा:गु थ्व परम्परा आतकं चलेजूनि।

थ्वहे सिंहासन राष्ट्रिय धातुकला संग्रहालयस तया सुरक्षित् यानात:गु दु।

१४) **थ: योह्म छह्म कुशल कलाकार**···

यल महाबोधिगृहया देवदत्तविहारस च्वंम्ह शाक्य-वंश कल्याणसिंहजु ख:। गुम्हेसिनं यल लायकू भिदचय:या देगले प्रतिष्ठापित मणिभैरव (भीमसेन) मूर्ति दुरुस्त जुईक दय्काव्यूम्ह जुल।

१५) थव प्रशंसक भारतया नाँदंह्म विद्वान्…

पण्डित श्री नीलकण्ठ भट्ट गुम्हेसिनं– श्री करुणामय मत्स्येन्द्रनाथ व श्री निवासमल्लया प्रशंसा वर्णनयुक्त 'मत्स्येन्द्रपदद्यशतक' नाम ग्रन्थ च्वया थकूगु जुल ।

१६) स्वर्गारोहण दिँ…

ने. सं. ८०७ माघशुक्ल एकादशि

१७) थ:गु राज्यया नां…

श्री आर्यावलोकितेश्वर बुङ्गमलोकेश्वर विराजित ललितपुर महानगर यलदेश ।

१८) थ:गु राज्यभार शासनं लिपा शासन चलेया:पिं मल्ल-कालया शासकपिंगु नां…

१) योगनरेन्द्र ने. सं. ८०४
२) लोकप्रकाश ने. सं. ८२६
३) इन्द्रमल्ल ने. सं. ८२६
४) वीरनरसिंह ने. सं. ८२९
५) वीरमहीन्द्र ने. सं. ८२९
६) ऋद्धिनरसिंह ने. सं. ८३५
७) महीन्द्रसिंह ने. सं. ८३७
८) योगप्रकाश ने. सं. ८४२
९) विष्णु मल्ल ने. सं. ८४९
१०) राज्यप्रकाश ने. सं. ८६५
११) विश्वजित् ने. सं. ८७८
१२) जयप्रकाश ने. सं. ८८०
१३) रणजित् ने. सं. ८८२
१४) दलमर्द्दनसाह ने. सं. ८८४
१५) तेजनरसिंह ने. सं. ८८५
१६) पृथ्वीनारायण साह ने. सं. ८८८

-✱-

रवि शाक्य, इखाछेँ, यल

बौद्ध धर्म, बौद्ध संस्कृति, बौद्ध कला, बौद्ध इतिहास एवं प्राचीन लिपि व अभिलेखया विषये

च्वमिया आःतक पिदने धुंकूगु सफूत

१. श्री स्वयम्भूमहाचैत्य
२. बुद्धमूर्ति छगु अध्ययन
३. बौद्धनाथ स्तूप इतिहास
४. महाबौद्ध मन्दिर इतिहास
५. बौद्धविहार व ग्रन्थसूची
६. बौद्ध शिक्षा प्रथम भाग
७. बौद्ध कला अनुसन्धान सूची
८. सम्यक महादान गुथि
९. त्रिभाषायुक्त आर्यभद्रचरी
१०. रूद्रवर्ण महाविहार परिचय
११. मयूरवर्ण महाविहार इतिहास
१२. विद्याधरी विजयेश्वरी परिचय
१३. आर्यावलोकितेश्वर परिचय
१४. वैश्रवर्ण महाविहार संक्षिप्त परिचय
१५. यटखाबाहा परिचय
१६. इलंन्हे सम्यक्
१७. हिरण्यवर्ण महाविहारया पिण्डपात्र अभिलेख
१८. रूद्रवर्ण महाविहारया तालपत्र अभिलेख
१९. आर्यनामसंगीति, ताराशत, भद्रचरी
२०. पूचः छगु अध्ययन
२१. आर्यनाम संगीति परिचय
२२. नेपाल संस्कृतिया मूलुखा
२३. माणिगल राजप्रासाद
२४. स्थिरोभव वाक्य
२५. नेपाल लिपि संग्रह
२६. नेपाल लिपि प्रकाश
२७. नेवारी वर्ण परिचय
२८. लिपि विकास तालिका
२९. कुम्भेश्वर इतिहास
३०. लिच्छवि अभिलेख प्रकाश
३१. मेडिभल नेपाल कोलोफोण्ड एण्ड इनुस्क्रिप्सन
सम्पादन– हेमराज शाक्य व तुलसिराम वैद्य
३२. श्री ५ महेन्द्र स्मृति अभिलेख
सम्पादन– हेमराज शाक्य, ईश्वरमान श्रेष्ट
३३. विक्रम चरित्र नाटक
सम्पादन– सत्यमोहन जोशी व हेमराज शाक्य
३४. डकुमेण्ट फ्रम दि रुद्रवर्ण महाविहार
सम्पादन– वर्नहार्ड कोलभर व हेमराज शाक्य
३५. यलया विहार चैत्य व धर्मधातुया सूची
३६. न्हूदँया लसताय् भितुना
३७. श्री रूद्रवर्ण महाविहारस्थित विभिन्न अभिलेखया सारांश-अर्थ
३८. मचा जंक्वः बौद्ध विधिकथं
३९. बुंगमलोकेश्वरया सांस्कृतिक पृष्ठभूमि
४०. श्री स्वयम्भूचैत्य-प्रति पूजार्पण व सेवाया पुण्यफल प्रशंसा

थाकूः– संकटा प्रेस, ख १–८३ टेवहाः येँ–३, नेपा ।